

Савастєєва О.М.,
к.е.н., доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
ОНУ імені І.І.Мечникова
Десятник Д.В.,
студент II курсу магістратури
спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування»

ДЕРЖАВНІ ОБЛІГАЦІЇ НА ФОНДОВОМУ РИНКУ УКРАЇНИ: ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

В умовах сучасних економічних систем ринок державних облігацій відіграє одну з ключових ролей у формуванні бюджетної політики держави, враховуючи той факт, що державні цінні папери є надзвичайно дієвим інструментом, за допомогою якого здійснюється регулювання грошово – кредитної сфери. Водночас, наявність на ринку високоліквідних та надійних цінних паперів, якими є державні цінні папери, сприяє стабільності фондового ринку, а також надає інституційним та індивідуальним інвесторам можливість вкладання капіталу у фінансові інструменти із мінімальним рівнем ризику.

Ринок державних облігацій як вагома частина ринку державних запозичень виконує важливі макроекономічні функції [1]. Однак, можливості використання такого інструменту макроекономічного регулювання вкрай обмежуються, якщо держава переорієнтується на зовнішнє кредитне фінансування, що, в свою чергу, ставить під загрозу економічну незалежність країни від зміни кон'юнктури міжнародного фінансового ринку. У зарубіжних країнах державні цінні папери традиційно мають високий рівень привабливості для інвесторів завдяки саме їх безризиковості. В Україні також відповідно нормативних документів Національного банку України державні цінні папери – це фінансові інструменти із нульовим рівнем ризику. Водночас необхідно зазначити, що ставки відсотків за державними цінними паперами в Україні є досить високими, але ж, з огляду на рівень інфляції, їх реальна прибутковість не є значною. Необхідно зазначити, що у період стрімкого розвитку ринку державних облігацій реальні доходні ставки були занадто високими, що, з одного боку, було основним фактором залучення значних обсягів фінансових ресурсів від нерезидентів, а з другого – стало причиною серйозного боргового навантаження на державний бюджет у вигляді витрат на обслуговування державного боргу. Водночас, останнім часом має місце ситуація навпаки: дохідність облігацій внутрішньої державної позики є занадто низькою, а в окремі періоди вона нижче за рівень інфляції в країні. Крім того, як зазначає Лисяк Л.В., первинний ринок державних цінних паперів в Україні характеризується тією особливістю, що на ньому практично відсутні індивідуальні інвестори. Це негативне явище, адже без залучення заощаджень домогосподарств не варто розраховувати на зростання інвестиційного потенціалу ринку державних цінних паперів [2].

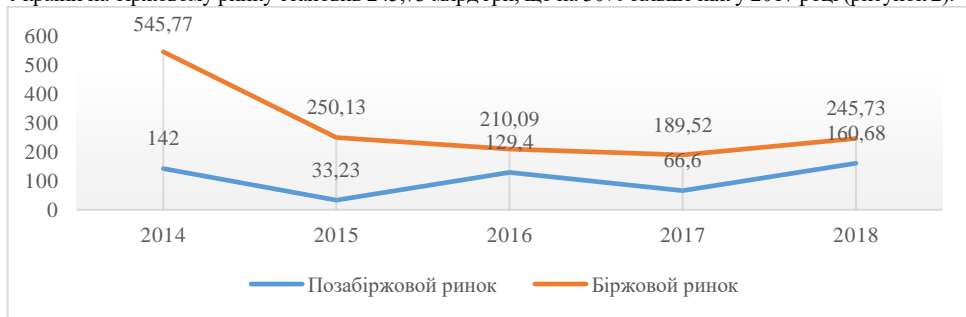
Якщо проаналізувати ринок державних облігацій України, то у 2018 році обсяг торгів державними облігаціями України становив 406,42 млрд грн, що більше на 58,7% порівняно з 2017 роком (рисунок 1).

Рисунок 1. Обсяг торгів державними облігаціями у 2014 – 2018 рр., млрд. грн.

Джерело: побудовано автором на основі [3].

Якщо розглядати в абсолютних величинах, то у 2018 році обсяг торгів державними облігаціями України на біржовому ринку становив 245,73 млрд грн, що на 30% більше ніж у 2017 році (рисунок 2).

Рисунок 2. Обсяг торгів державними облігаціями України на біржовому та позабіржовому ринках у 2014 – 2018 роках, млрд. грн.

Джерело: складено автором на основі [3].

Проаналізувавши ситуацію на вітчизняному ринку державних цінних паперів, слід зазначити, що на фоні постійного зниження обсягу торгів державними облігаціями України впродовж 2014-2017рр. відбувся значний приріст даного показника в 2018 році (на 150,28 млрд.грн.) Але ж говорити про активний розвиток сегменту державних цінних паперів у структурі вітчизняного фондового ринку ще досить рано. Сьогодні активізація у перспективному періоді цього сегменту все також можлива лише за умови вжиття дієвих заходів з боку державних органів: розробки і запровадження цілісної стратегії, побудованої на основі вдосконалення законодавчого та інституційного забезпечення політики державних позик, розвитку методології державних запозичень з метою підтримки індивідуальних заощаджень та створення ефективної інфраструктури.

Література:

1. О.М.Савастеева, Д.В.Водяник, В.С.Нагорний, «Емісія державних цінних паперів як фінансовий інструмент регулювання бюджетного дефіциту». Причорноморські економічні студії. 2016. №9. с.98-102.
2. Л.В.Лисяк, «Доходи домашніх господарств України як потенційне джерело внутрішніх державних запозичень», Наукові праці Полтавської державної аграрної академії. Серія: Економічні науки. 2011. Випуск 2. Том 3. С. 11-17, с. 14.
3. Річний звіт НКЦПФР за 2018 рік. URL: https://www.nssmc.gov.ua/wp-content/uploads/2019/08/ zvit_2018.pdf (дата звернення 11.10.2019).